

Annons

BAKOM FASADEN: OFFERTSAJTERNA

Papperslösa arbetare utnyttjas på sajternas "kontrollerade företag"

Papperslösa arbetare jobbar under slavliknande förhållanden hos privatpersoner. Men företagen bakom beskrivs som "kontrollerade" på hantverkssajter.

– Att mitt företag skulle rekommenderas känns ju skrattretande, säger Pedro, som slet som golvläggare sju dagar i veckan, ofta tolv timmar i sträck.

BAKOM FASADEN • 26 MAJ 2021 KL 06:20

Viktor ville tjäna ihop pengar till familjen i Ukraina, men lurades på 50 000 kronor. Foto: Chris Andersson

Ukrainaren Viktor kommer ut på den välskötta gården utanför det lilla parhuset i brandgult tegel i en Stockholmsförort. Han kisar mot vårsolen och berättar att han gör en helrenovering där inne, bland annat i köket.

Det är ännu ett jobb hos en privatperson som inte känner till att Viktor jobbar olagligt. Ännu ett jobb utan kontrakt med nya svarta pengar.

– Jag vill göra allt rätt, men det går inte, säger Viktor och drar långsamt sin stora snickarhand genom håret.

Hans dröm är ett riktigt anställningsavtal och uppehållstillstånd i Sverige. Men trots att han är en erfaren snickare med många år i branschen har han inte lyckats få ett officiellt jobb under de drygt två åren han arbetat i landet. Företagen tar bara in honom svart.

Förra våren började Viktor hoppas. Han hade hittat ett nytt företag i en Facebook-grupp och hört av sig eftersom företaget lovade lagligt arbete med korrekta papper.

– Jag och chefen träffades och allt verkade bra, berättar Viktor, som tillsammans med en ukrainsk kollega började göra jobb i välbeställda privatpersoners villor på Ekerö utanför Stockholm.

Något som troligen förenklade kontakten med privatpersonerna var att Viktors företag finns som "kontrollerat tjänsteföretag" på Offerta och kan ge bud på byggjobb via sajten.

Viktor och hans kollega byggde bland annat en större altan på Ekerö för företaget under våren, men några korrekta kontrakt syntes inte till. Efter ett tag började det även strula med löneutbetalningarna.

Först var lönen försenad med en vecka, sedan med två veckor. Sedan betalade de lite pengar.

De två ukrainarna jobbade på under sommaren under ständiga löften om att mer lön snart skulle komma. Även arbetsförhållandena försämrades.

– Vi skulle göra ett jobb dit vi behövde åka en halv dag för att ta oss, utan att få extra lön. Det gick vi inte med på till slut.

Viktor och hans kollega berättar att de lämnade jobbet och krävde de 50 000 kronor var som företaget var skyldigt dem. Ukrainaren beskriver det som ett bolsjoj odar, ett hårt slag, när pengarna uteblev.

– Jag har barn och barnbarn i mitt hemland och försöker hjälpa dem ekonomiskt, säger Viktor.

Han berättar att flera andra arbetare, bland annat från Lettland, också blev lurade på lönen av samma företag.

När Byggnadsarbetaren tittar närmare på företaget bekräftas bilden. Två personer kräver via Kronofogden in utebliven lön på 33 000 kronor vardera.

Och svartjobb verkar inte vara en ny företeelse för personerna bakom bolaget. En av företrädarna har tidigare stått bakom ett konkursat bolag som enligt ett upptaxeringsbeslut från Skatteverket ska ha ”frigjort medel på totalt 635 950 kronor att disponera till svarta löner” med hjälp av falska fakturor.

När vi berättar för Viktor att företaget han jobbat för finns på Offerta som ”kontrollerat tjänsteföretag” brister han ut i ett stort skratt.

– Va? Då tror jag att de egentligen inte kontrollerar någonting.

BAKOM FASADEN: OFFERTTJÄNSTERNA

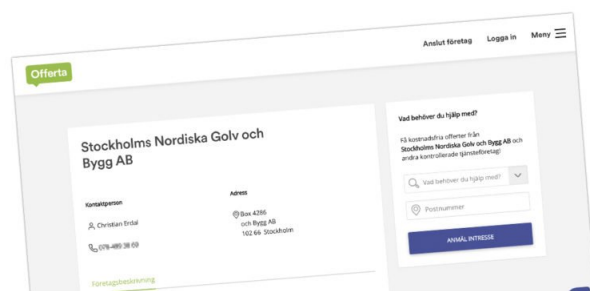
→ [Offerttjänsterna lovar trygghet och kontroll – vi hittar skulder, lögner och hot](#)

→ [Anlitade offerttjänster – så blev kunderna hotade och blåsta](#)

Jag jobbade helt illegalt, utan papper. Nordiska Golv erbjöd mig 100 kronor svart i timmen.

Stockholms Nordiska Golv och Bygg AB är ett annat företag som kommer i kontakt med privatpersoner via Offerta. Vid en snabb googling får man upp Nordiska Golvs sida på Offerta, där det står: ”Få kostnadsfria offerter från Stockholms Nordiska Golv och Bygg AB och andra kontrollerade tjänsteföretag!” Sidan fungerar med andra ord som en kvalitetsstämpel.

Men personalpolitiken på Nordiska Golv verkar ha mycket i övrigt att önska.

Den 11 oktober 2019 stoppas två uzbekiska män i byggarbetskläder på Arlanda flygplats utanför Stockholm. När de visiteras visar det sig att båda männen innehar bygglegitimationen ID06, där det står att de jobbar för Nordiska Golv.

En av männen visar enligt förundersökningsprotokollet upp ett falskt rumänskt id-kort som han har köpt i Sverige. Mannen har tidigare blivit utvisad ur landet. Den andra mannen har heller ingen rätt att arbeta i Sverige.

En dryg månad senare fattar gränspolisen vid Skurups flygplats utanför Malmö misstankar mot en blå firmabil på korttidsparkeringen. Två män befinner sig i bilen och hämtar upp en tredje person. När bilen lämnar flygplatsen och kör bort mot en mack i närheten slår polisen till och stoppar ekipaget. I bilen sitter Nordiska golvs vd och ägare Christian Erdal tillsammans med två män från Uzbekistan. I förhör säger Erdal att de båda männen jobbar för honom. Efter en kontroll visar det sig att en av männen inte har något arbetstillstånd i Sverige och att han är avvisad.

Det hela leder till rättegång, där Stockholms tingsrätt anser det bevisat att två av de fyra uzbekerna ”har varit anställda hos Nordiska Golv, att det är Christian Erdal som har anställt dem och att de inte har haft arbetstillstånd i Sverige”. I slutet av mars i år döms Erdal i Stockholms tingsrätt för brott mot utlänningslagen, för anställningen gällande en av arbetarna. Nordiska Golv döms att betala 93 000

kronor till staten. Domen har överklagats.

En annan arbetare som vittnar om att ha jobbat olagligt hos Nordiska Golv är Pedro, som lämnade Nicaragua för att åka till Sverige och tjäna pengar.

– Jag gjorde det för familjens bästa. Situationen i Nicaragua bjuder inte på några goda framtidsutsikter, säger han.

Pedro, med kepsen långt neddragen över ansiktet, berättar att han fick kontakt med Nordiska Golv via landsmän som jobbade där och att han snabbt kastades in i verksamheten – i ett oväntat högt tempo.

– Jag jobbade veckans alla dagar, ofta tolv timmar om dagen. Jag jobbade som allt-i-allo, gipsade väggar, gjorde olika byggjobb och kastade sopor, säger Pedro.

Han visar upp sitt körkort och det ID06-kort han haft på Nordiska Golv. Bilderna föreställer honom själv på båda handlingarna, men på ID06-kortet står ett helt annat namn.

– Det är förfalskat eftersom jag jobbade helt illegalt, utan papper. Nordiska Golv erbjöd mig 100 kronor svart i timmen. När jag hade jobbat två månader kom gränspolisens och tog mig, så jag fick inga pengar, säger han.

Vi träffar Pedro och sex andra arbetare från Nicaragua som anser sig svårt utnyttjade av Nordiska Golv. En av arbetarna visar också upp ett förfalskat ID06-kort.

Några av männen berättar att de har jobbat flera år för företaget som golvläggare. De vittnar alla om jobb sju dagar i veckan, omänskligt långa arbetspass, att de ofta tvingats sova på bygget och inte fått en enda semesterdag. Men det som svider mest är att de aldrig fått den lön som de blivit lovade.

– Det har saknats pengar varje månad. Om jag rapporterade för 27 000 kronor fick jag 15 000. Det var hela tiden en tredjedel som saknades, säger Gustavo, en av de yngre arbetarna.

– Vi är bönder och då är det normalt att jobba tio, tolv timmar om dagen. Men efter fyra år började det göra ont i ryggen och jag kände av stressen av att aldrig ha en ledig dag. Det var inte hållbart i längden, säger Carlos och skakar på huvudet.

Gustavo berättar om när han en dag frågade arbetsledningen om varför arbetarna inte får semester, traktamente eller andra lagstadgade förmåner.

– Då fick jag sparken direkt och blev blockad från Whats App-listan där vi får våra jobb, säger han.

Från Nordiska Golvs arbetsplatser. Foto: Arbetsmiljöverket

Arbetarna säger att de har jobbat utan vitala skydd och utsatts för fara på jobbet. Och när vi tittar på handlingar från Arbetsmiljöverket blir det tydligt att Nordiska Golv har haft stora problem med arbetsmiljön. I inspektioner och beslut påpekas mängder av brister som gett böter och föreläggande om böter. Här är några av kommentarerna från arbetsplatserna:

”Era arbetstagare utför arbetsmoment som dammar och där det finns risk att utsättas för stendamm exempelvis då betongsäckar hanteras.”

”Ser två man uppe på ett tak, de riskerar att falla två meter eller mera, de har inga fasta eller personliga fallskydd. Fallhöjden är cirka 7 meter.”

”På arbetsplatsen stod en av era arbetstagare och slipade/fasade av skarvar på monterade prefab-element, det var mycket dammigt på platsen.”

”Ingen på arbetsplatsen bar hjälm. Fanns även flera personal på plats som inte bar skyddsskor.”

”De andningsskydd ni använder bedöms inte förhindra inandning av kvartshaltigt damm.”

”Allvarliga brister i arbetsmiljön.”

”Ligger byggmaterial lite var som helst.”

Det är lustigt att de står som kontrollerade, eftersom jag till exempel aldrig vet om jag får svart eller vit lön. Att de rekommenderas känns ju skrattretande.

Carlos

När vi berättar för de nicaraguanska arbetarna att Nordiska Golv står som kontrollerat tjänsteföretag på Offerta och kommer i kontakt med privatpersoner den vägen, sprider sig en förvånad tystnad bland dem. Sedan tar Carlos till orda.

– Det är lustigt att de står som kontrollerade, eftersom jag till exempel aldrig vet om jag får svart eller vit lön. Att mitt företag skulle rekommenderas känns ju skrattretande, säger han.

Emil Boss, förhandlingssekreterare på fackförbundet Stockholms LS/SAC, företräder många utnyttjade, utländska arbetare som gör jobb hos privatkunder. Bland annat driver hans fackförbund de nicaraguanska arbetarnas krav mot Nordiska Golv.

– Det kommer byggnadsarbetare till vår expedition varje vecka och berättar att de fått låga, svarta löner, ingen lön alls eller att arbetsmiljön är livsfarlig. När vi sedan kollar upp deras företag finns de ofta med på sidor som Offerta och kan ha kollektivavtal. De har helt enkelt ett snyggt yttre.

Emil Boss.

Hur utbredd är problemet med utnyttjade arbetare hos privatkunder?

– Alla kunder i byggbranschen riskerar idag att ha människor som jobbar under slavliknande villkor i sitt kök, inte minst tack vare de här sajterna.

Vilket ansvar tycker du att hantverkssajterna har?

– Det är en mycket problematisk situation när man frontar upp bolag som man inte vet någonting om. Det borde krävas hårdare redovisning för att få vara med på de här sajterna.

Vi kontaktar företagen där arbetarna berättar om hur de utnyttjats. Stockholms Nordiska Golv och Bygg AB, som endast svarar via mejl med underskriften ”Kontoret”, skriver bland annat så här:

***Enligt de avtal som** vi har med våra anställda ska de arbeta 40 timmar i veckan. Nu har det kommit fram att vissa anställda menar att de har jobbat kvällar och helger. Det är inte något som vi har godkänt och dessa personer kan inte heller visa arbetsrapporter eller något annat underlag som visar att det stämmer. På byggen måste vi dessutom ta över BAS-U och BAS-P-ansvar om någon anställd ska jobba övertid. Det har vi inte gjort eftersom vi inte ens har känt till att det förekommit övertidsarbete. Byggena är dessutom stängda på helgerna.*

När de har arbetat på annan ort har vi ordnat boende.

Våra anställda har gått kurser i höga höjder och har fått certifikat för detta. Trots det har de inte använt sin personliga skyddsutrustning vilket har gjort att företaget har blivit inspekterat av Arbetsmiljöverket.

”Vi har inte känt till att det har funnits falska ID06-kort. Det har nu visat sig att det är en arbetsledare/förman som har tagit fram falska id-kort till sina kompisar. Dessa kompisar har han sedan tagit med sig till arbetsplatsen utan företagets kännedom. När vi fick veta om det avslutades arbetsledarens anställning omedelbart. Vi har självfallet betalat traktamente och följt det kollektivavtal som vi har.”

Nordiska Golv skickar även dokument med beslutade arbetsgivaravgifter samt lönespecifikationer för två av de anställda:

Det är skatt som vi deklarerar varje månad, lönespecar som visar att vi betalar enligt kollektivavtal.

Man skriver också i mejlet att man anser att fackföreningen SAC använder sig av ”smutsiga metoder” och sprider falska rykten.

Angående vd:n Christian Erdals dom för brott mot utlänningslagen, skriver man:

Företaget delar inte tingsrättens bedömning att vi av oaktsamhet haft någon anställd utan arbetstillstånd. Domen har överklagats då vi anser att den bör ändras av hovrätten. Vi har kontrollerat alla som anställts efter bästa förmåga med Migrationsverket och Skatteverket och har efter den här händelsen skärpt kontrollerna ytterligare när det gäller arbetskraft.

När vi ringer till företaget som Viktor jobbade för får vi prata med en arbetsledare. Mannen är oförstående till Viktors och hans kollegas lönekrav:

– De jobbade aldrig på den här firman. De jobbade på ett annat företag, vi hade inte ens kontrakt för dem. Hur skulle de ha kunnat jobba om de inte hade några dokument?

De själva säger att de jobbade svart.

– Nej, de jobbade för ett annat företag.

Fotnot: De nicaraguanska arbetarna har fiktiva namn.

Johan Fyrk
Reporter
jf@byggarb.se
[010-601 10 43](tel:010-6011043)